

Dr Tomasz Milewicz, Barbara Latała, Iga Lipińska, dr Tomasz Sacha, dr Ewa Stochmal, dr Danuta Galicka-Latała, prof. dr hab. Józef Krzysiek
Kraków - CM UJ

WPLYW WYBRANYCH CZYNNIKÓW WYSTĘPUJĄCYCH PRZED STUDIAMI NA WYNIKI NABYWANIA UMIEJĘTNOŚCI INFORMACYJNYCH PRZEZ STUDENTÓW MEDYCYNY

Abstract

Aim of the questionnaire study was to evaluate the effect of place of residence prior to medical studies and the number of foreign languages working command on the efficacy of information literacy training.

The 83 students (34 freshmen-second year; 38 undergraduate ones sixth year; 11 postgraduate doctoral students) took part in the study. The correct answers were given in five out of 8 questions more often by students who stemmed from big cities compared to those who came from small towns and rural areas. The rate of correct answers to question one was higher in students coming from small towns. There were no statistically significant differences in rate of correct answers to questions 2 and 7 between students from big and small towns. There were no statistically significant differences in ratio of correct answers between students from big cities and small towns and rural areas.

Conclusion: The place of residences prior to medical studies influences the efficacy of information literacy training.

Streszczenie

Celem pracy było ankietowe badanie wpływu czynników występujących przed rozpoczęciem studiów medycznych, takich jak liczba znanych języków obcych oraz miejsce ukończenia szkoły średniej na posiadane przez studentów umiejętności informacyjne. Badanie ankietowe przeprowadzono na podstawie anonimowej ankiety składającej się z 22 pytań. Ankietę tę przeprowadzono wśród 83 studentów Wydziału Lekarskiego UJ CM w Krakowie.

W 5 na 8 pytań odsetek studentów udzielających prawidłowych odpowiedzi był wyższy wśród tych, którzy zdawali maturę w mieście > 100000 mieszkańców. W pytaniu 1 odsetek studentów udzielających prawidłowej odpowiedzi był niższy wśród tych, którzy zdawali maturę w dużym mieście. W pytaniu 2 i 7 nie stwierdzono różnic pomiędzy badanymi grupami studentów. Nie stwierdzono różnic istotnych statystycznie pomiędzy liczbą prawidłowych odpowiedzi wśród studentów znających jeden lub więcej języków obcych.

Wniosek. Miejsce zamieszkania przed rozpoczęciem studiów medycznych wpływało na przyswajanie umiejętności informacyjnych

Wstęp

Człowiek rozpoczynający swoje studia na Wydziale Lekarskim UJ CM nie jest białą kartą, a jednostką już w znacznym stopniu uformowaną, która posiada określony zasób wiedzy ogólnej, w tym również zasób umiejętności informatycznych. Jednym z licznych zadań studiów medycznych jest przekształcenie umiejętności

informatycznych studentów rozpoczynających pierwszy rok studiów w umiejętności informacyjne lekarzy absolwentów Wydziału. Obszar wiedzy zdobyty przed rozpoczęciem studiów wpływa na sposób, w jaki nabywany jest nowy zasób wiedzy (1). Z zasobu tego wynikają także nowe potrzeby edukacyjne wyrażane przez studentów.

Badanie i analiza potrzeb szkoleniowych przeprowadzana jest aby skonstruować odpowiedni i skuteczny plan szkolenia. Właściwie przeprowadzone badanie ma za zadanie wykryć u przyszłych uczestników szkolenia braki zwane „lukami kompetencyjnymi” oraz odkryć ich potrzeby (2). Badanie potrzeb daje nam możliwość wyłonienia z większej grupy uczestników szkolenia podgrup zbliżonych poziomem pod względem posiadanej wiedzy lub deklarowanych braków (3). Natomiast dobrze przeprowadzona analiza tych potrzeb pozwala precyzyjnie przygotować szkolenie tak pod względem doboru grupy szkolonej, jak i tematów i metod szkolenia (2, 3). Scott i wsp. wykazali rolę dostosowania treści zajęć do już posiadanego przez studentów poziomu wiedzy z zakresu umiejętności informacyjnych w czasie studiów medycznych. Przeprowadzone przez nich badanie ankietowe stwierdziło rozbieżność pomiędzy posiadaną przez studentów wiedzą z zakresu umiejętności informacyjnych, a wyobrażeniami o tej wiedzy u prowadzących zajęcia i układającymi program studiów (4). Wydaje się więc koniecznym zadanie sobie trudu uzyskania od studentów informacji, jakie mają oni oczekiwania w stosunku do szkoleń z umiejętności informacyjnych (5). Wynikają one zwykle z ich przyszłych planów zawodowych. Właśnie analiza potrzeb edukacyjnych studentów ma największy wpływ na proces przyswajania informacji naukowych (5).

Celem pracy było ankietowe badanie wpływu czynników występujących przed rozpoczęciem studiów medycznych, takich jak liczba znanych języków obcych oraz miejsce ukończenia szkoły średniej na posiadane przez studentów umiejętności informacyjne.

Material i metody

Badanie ankietowe polegało na przeprowadzeniu anonimowej ankiety składającej się z 22 pytań. Ankietę tę przeprowadzono w trakcie zajęć dydaktycznych wśród 34 studentów II roku medycyny Wydziału Lekarskiego UJ CM w Krakowie oraz 38 studentów VI roku medycyny tego samego wydziału. Dodatkowo przeprowadzono ją wśród 11 doktorantów studiów doktoranckich na tym samym Wydziale. Ankietowani mieli 25 minut na wypełnienie ankiety. Osoby przeprowadzające ankietę nie udzielały w trakcie jej trwania innych informacji niż porządkowe oraz dotyczące metody wypełnienia ankiety. Treść pytań i wybór właściwych odpowiedzi zostały zatwierdzone przez magistrów bibliotekoznawstwa zatrudnionych w UJ CM w Krakowie.

Obliczenia statystyczne

Ze względu na nieparametryczność danych zastosowano test chi kwadrat do analizy

znamienności różnic pomiędzy grupami ankietowanych

Wyniki

Treść wybranych do analizy 8 pytań przedstawiono w załączniku nr 1.

W 5 na 8 pytań odsetek studentów udzielających prawidłowych odpowiedzi był wyższy wśród tych, którzy zdawali maturę w mieście > 100000 mieszkańców (tabela 3,4,5,6,8). W pytaniu 1 odsetek studentów udzielających prawidłowej odpowiedzi był niższy wśród tych, którzy zdawali maturę w dużym mieście (tabela 1). W pytaniu 2 i 7 nie stwierdzono różnic pomiędzy badanymi grupami studentów.

Nie stwierdzono różnic istotnych statystycznie pomiędzy liczbą prawidłowych odpowiedzi wśród studentów znających jeden lub więcej języków obcych (tabela 1-8).

Dyskusja

Wyniki naszej pilotażowej ankiety wykazały rolę miejsca ukończenia szkoły średniej w nabywaniu umiejętności informacyjnych. Ze względu na pilotażowy charakter ankiety i związaną z tym niewielką liczebność próby nie udało się rozstrzygnąć, czy ukończenie szkoły średniej w dużym mieście zwiększało zasób umiejętności informatycznych czy też ułatwiało nabywanie umiejętności informacyjnych. Liczba znanych języków obcych nie wpływała na nabywanie umiejętności informacyjnych. Najbardziej rozpowszechnionym językiem baz danych jest angielski (6). W ciągu ostatnich 130 lat liczba anglojęzycznych czasopism medycznych cytowanych w bazie Index Medicus/Medline wzrosła z 35% do 89%, podczas gdy czasopism niemieckojęzycznych obniżyła się z 25% do 1,9% (6). Czasopisma medyczne są w 94,9% przypadków wydawane w języku angielskim, a średni impact factor czasopisma anglojęzycznego wynosi 3,25, podczas gdy czasopisma publikowanego w innych językach wynosi 1,69 (7). Prawdopodobnie więc, tym znanym językiem obcym jako jedynym był angielski, stąd nie stwierdzono wpływu znajomości więcej niż jednego języka obcego na nabywanie umiejętności informacyjnych. Szczupłość grupy w badaniu pilotażowym oraz jego układ pytań nie pozwoliły w pełni wykazać nazwy tego języka obcego

Sieber wykonała badanie ankietowe na grupie 846 studentów I roku medycyny i stwierdziła, iż studenci z przygotowaniem informatycznym nabytym przed studiami udzielali częściej poprawnych odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie. Studenci bez takiego przygotowania przed studiami nie tylko gorzej wypełnili ankietę, ale również przeceniali swoje umiejętności informatyczne (8). Ponownie więc i podobnie do wyników Scott i wsp. ważna jest ocena na początku studiów przygotowania studentów do procesu nabywania umiejętności informacyjnych. Rolę bibliotek publicznych w tym procesie wykazali Nielsen i Borlund (9). Wykazali oni na przykładzie duńskim rolę tych bibliotek w przygotowaniu uczniów szkół ponadpodstawowych do nabywania umiejętności informacyjnych. Przydatność tych bibliotek jest wysoko oceniana przez

uczniów. Uczą one identyfikacji źródeł, ich krytycznej analizy, rozwijają potrzeby informacyjne, choć nie są w stanie zaszcześcić w tej grupie użytkowników idei nabywania wiedzy przez całe życie oraz nauczyć w pełni umiejętności informacyjnych (9). W naszym badaniu lepsze przygotowanie wykazali studenci pochodzący z większych miast, gdzie dostęp do bibliotek dla młodzieży szkół średnich jest łatwiejszy niż w małych miastach i na terenach wiejskich.

Wniosek

Miejsce zamieszkania przed rozpoczęciem studiów medycznych wpływało na przyswajanie umiejętności informacyjnych

Bibliografia

1. Z d e b Urszula: ABC uczącego bibliotekarza. W: Zostań lepszym nauczycielem kompetencji informacyjnych / pod red. Barbary Niedzwiedzkiej i Irene Hunskar. Kraków 2010 s. 13-136
2. Ł a g u n a Mariola: Przygotowanie szkolenia, czyli jak dobry początek prowadzi do sukcesu. Gdańsk 2008
3. Ł a g u n a Mariola: Szkolenia, jak je prowadzić? Gdańsk 2004
4. S c o t t Craig S., S h a a d Douglas C., M a n d e l Lynn S, B r o c k Douglas M., K i m Sara: Information and informatics literacy: Skills, timing and estimates of competence. *Teaching and Learning in Medicine* 2000 Vol. 12 s. 85-90
5. K r u s z e w s k i Krzysztof: Sztuka nauczania - czynności nauczyciela. Warszawa 1998
6. B a e t h g e Christopher: The Languages of Medicine. *Dtsch Arztebl Int.* 2008 Vol. 105 s. 37-40
7. M o r l i n o Massimo, P o l e s e Daniela, B r u n i Andrea, B e l l i n e l l o Renato: Worldwide access to evidence-based mental health literature: How useful is *PubMed* in Anglo-Saxon and non-Anglo-Saxon countries? *Psychiatry and Clinical Neurosciences* 2005 Vol. 59 s. 511-516
8. S i e b e r Vivien: Diagnostic Online Assessment of Basic IT Skills in 1st-Year Undergraduates in the Medical Sciences Division, University of Oxford. *British Journal of Educational Technology* 2009 Vol. 40 s. 215-226
9. N i e l s e n Bo Gerner, B o r l u n d Pia: Information Literacy, Learning, and the Public Library: A Study of Danish High School Students. *Journal of Librarianship and Information Science* 2011 Vol. 43 s. 106-119

Załącznik nr 1

Część ankiety zastosowanej do oceny umiejętności informacyjnych studentów medycyny

Bibliografia załącznikowa to:

- a) sposób dopisywania pozycji literatury na dolnym marginesie strony na której zostały one zacytowane
- b) uporządkowany wykaz piśmiennictwa wykorzystanego przez autora zamieszczony na końcu publikacji
- c) metoda analizy bibliografii polegająca na wyszukaniu publikacji na podobny temat
- d) metoda dołączania całych bloków literatury z innych publikacji poglądowych
- e) program komputerowy służący automatycznemu uszeregowaniu pozycji piśmiennictwa zgodnie z wymogami redakcji czasopisma naukowego
- f) nie wiem

PubMed jest to:

- a) medyczna baza faktograficzna
- b) baza czasopism medycznych
- c) medyczna baza danych zawierająca artykuły amerykańskie
- d) baza danych streszczeń nauk biomedycznych czasopism notowanych w MEDLINE, z opcją darmowego dostępu
- e) baza objawów i rozpoznań, które może być wykorzystywana "przy łóżku pacjenta"
- f) nie wiem

Funkcja Limits w bazie PubMed umożliwia:

- a) zawężenie wyniku wyszukiwania do określonego roku publikacji artykułów
- b) zawężenie wyniku wyszukiwania do określonej populacji
- c) zawężenie wyniku wyszukiwania do określonej płci badanej grupy
- d) zawężenie wyniku wyszukiwania tylko do prac przeglądowych (reviews)
- e) wszystkie odpowiedzi powyżej są prawidłowe
- f) nie wiem

Czy student (i doktorant) medycyny Collegium Medicum UJ może z bazy PubMed przejść do pełnego tekstu artykułu:

- a) nie może
- b) może, ale wyłącznie z komputerów uczelnianych
- c) może, ale wyłącznie do artykułów udostępnianych jako „free access”
- d) może z dowolnego komputera poprzez extranet do bardzo znacznej liczby artykułów
- e) może, po przejściu procedury rejestracyjnej w PubMed
- f) nie wiem

Impact factor to wskaźnik:

- a) informujący, w której internetowej bazie danych znajduje się dane czasopismo

- b) ryzyka plagiatu danej pracy
- c) jakości i wartości czasopisma
- d) miejsca autora na liście autorów danej pracy
- e) grupy krajów, z której pochodzi pierwszy autor danej publikacji
- f) nie wiem

Wartość Impact factor można uzyskać poprzez:

- a) sprawdzenie go w bazie PubMedline
- b) obliczenie go samodzielnie przy użyciu danych znajdujących się w każdym numerze danego czasopisma i użycie powszechnie dostępnego programu komputerowego
- c) sprawdzenie go w bazie ISI Web of Knowledge (Journal Citation Reports)
- d) sprawdzenie go w bazie Polska Bibliografia Lekarska
- e) tylko telefonicznie w Bibliotece Medycznej
- f) nie wiem, jak go uzyskać

Która z poniższych baz danych zawiera typowo dane medycyny opartej na faktach (EBM)

- a) PubMed Medline
- b) Scopus
- c) Cochrane
- d) ISI Web of Knowledge
- e) Polska Bibliografia Lekarska
- f) nie wiem

Up-to-date to:

- a) program komputerowy analizy wyników badań laboratoryjnych pacjenta
- b) baza danych ułatwiająca postawienie rozpoznania i dobór leczenia
- c) baza danych ułatwiająca dobór kodu ICD-9 i ICD-10 do danego rozpoznania choroby
- d) program komputerowy ułatwiający dobór dawki leku i monitorujący jego stężenie w organizmie
- e) nie wiem, pierwszy raz spotykam się z tą nazwą

W jakich szkoleniach w Bibliotece Medycznej UJ CM uczestniczył/a Pan/Pani:

(można zakreślić więcej niż jedną odpowiedź):

- a) w szkoleniu bibliotecznym na I roku
- b) w szkoleniu dla doktorantów
- c) w szkoleniu dla koła naukowego
- d) w innym: jakim?
- e) nie uczestniczyłem, ale korzystam z instrukcji zamieszczonych na stronie Bibl. Med.
- f) nie uczestniczyłem/łam w takim szkoleniu